

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปของสหภาพพม่า

สหภาพเมียนมาร์ (The Union of Myanmar) หรือ สาธารณรัฐนิคมแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Social Republic of the Union Myanmar) เป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ในอดีต พม่าเป็นประเทศที่ไม่ค่อยมีผู้ทราบข่าวคราวความเป็นไปในพม่าเท่าใดนัก ทั้งนี้เพราะเป็นประเทศที่มีการปิดตัวเองมานาน แต่ปัจจุบันนี้พม่าได้มีการเปิดประเทศมากขึ้น โดยพยายามแก้ไข ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมการลงทุนของประเทศต่างๆมากขึ้น การค้าชายแดนก็เป็น นโยบายทางเศรษฐกิจอีกประการหนึ่งที่รัฐบาลพม่าได้มีการเปิดให้มีการค้าชายแดนมากขึ้น โดยเฉพาะการค้าชายแดนระหว่างไทยและพม่า แต่ละปีพม่าจะนำสินค้าของไทยเข้าประเทศเป็น ปริมาณมาก ถึงแม้ว่าพม่าจะมีมาตรการควบคุมสินค้านำเข้าจากไทย โดยประกาศห้ามสินค้าของ ไทยเข้าประเทศหลายประเภทก็ตามแต่ความต้องการบริโภคสินค้าไทยของประชาชนชาวพม่าก็ยัง คงสูง ทั้งนี้เพราะพม่ายังผลิตสินค้าบางชนิดยังไม่ได้ โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม จึง ต้องมีการส่งสินค้านำเข้าจากไทย ในขณะที่พม่าเองยังมีทรัพยากรอีกมากที่ไทยต้องการ ดังนั้น จึง ควรทราบสภาพโดยทั่วไปของพม่า ตลอดจนด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโดยรวมของพม่า เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในบทต่อไป

สภาพทั่วไปของสหภาพพม่า (The Union of Myanmar)

สภาพภูมิศาสตร์

สหภาพพม่า อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างที่ราบสูงอิเบต และคาบสมุทรมาลายู พื้นที่เต็มไปด้วยภูเขาและป่าไม้ อุดมไปด้วยทรัพยากรมากมาย หลายชนิด ประเทศพม่ามีชายแดนติดกับประเทศบังกลาเทศ ประเทศอินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนลาว และประเทศไทย พื้นที่มีทั้งหมดประมาณ 676,577 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 44 ล้านคน (สถิติเมื่อปี พ.ศ. 2537) หรือคิดเป็นร้อยละ 2.1 ของประชากรในทวีปเอเชีย ประชากรประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ คือ พม่า 68% ไทยใหญ่ 9% กะเหรี่ยง 7% ยะไข่ 4% จีน 3% อินเดีย 2% และอื่นๆ 7% ประชากรเพิ่มมีอัตราเฉลี่ยร้อยละ

ศาสนา

ประชาชนส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ 85% นอกจากนั้นนับถือศาสนาอิสลาม 4% ฮินดู 4% คริสต์ 2%

ภาษาที่ใช้ในราชการ

ภาษาพม่า นอกจากนั้นก็ยังมีภาษาท้องถิ่นของเผ่าต่างๆ ในการติดต่อธุรกิจใช้ภาษาอังกฤษได้

เมืองหลวงและเมืองสำคัญ

เมืองหลวง คือ เมืองย่างกุ้ง (Rangoon) มีพื้นที่ 10,173 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 5.03 ล้านคน

เมืองท่าที่สำคัญ

เมืองย่างกุ้ง เป็นเมืองท่าที่สำคัญ ส่วนท่าอากาศยาน คือ Mingaladon ใกล้กับเมืองย่างกุ้ง เป็นท่าอากาศยานขนาดใหญ่ที่รับเครื่องบินที่บินระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศ

แม้ว่าการส่งออกของพม่าจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว สินค้าที่ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ไม้สัก ไม้เนื้อแข็ง ถั่ว ปลา ยาง ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ สิงคโปร์ ไทย อินเดีย และฮ่องกง (สถิติเมื่อปี 2537) สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ญูปัน จีน ไทย สิงคโปร์ อินเดีย

นักท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญตั้งอยู่ที่เมืองย่างกุ้ง มัณฑะเลย์ พุกาม เชียงตุง

ภาวะการลงทุน

ปี พ.ศ. 2537 ประเทศที่เป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ในพม่า คือ อังกฤษ ซึ่งมีสัดส่วนของการลงทุนที่ได้รับอนุมัติร้อยละ 44.4 ตามด้วยฝรั่งเศส ร้อยละ 33.6 และไทยร้อยละ 14.8 จนถึงสิ้นปี 2538 ประเทศที่มีจำนวนโครงการลงทุนในพมามากที่สุดคือ สิงคโปร์ แต่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุน อังกฤษอยู่ในอันดับหนึ่ง ตามด้วยสิงคโปร์ ฝรั่งเศส และไทย

โครงสร้างพื้นฐาน

พม่าขาดแคลนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่างๆ เช่น ไฟฟ้า ถนน รถไฟ รวมทั้งการสื่อสารคมนาคม ซึ่งเป็นสิ่งที่พม่าต้องพัฒนาอีกมาก

โครงข่ายถนน

ถนนทั่วประเทศมีความยาวทั้งสิ้น 3,948 กิโลเมตร ถนนสายสำคัญ ได้แก่ ทางสายย่างกุ้ง-มัณฑะเลย์ นอกจากนี้ ถนนส่วนใหญ่ยังไม่ลาดยาง และมีช่องทางเดียว ในขณะนี้รัฐบาลได้เริ่มดำเนินการโครงการปรับปรุงเส้นทางที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การปรับปรุงถนนเชื่อม

พม่า (เมืองมณฑลทะเลย์) กับจีน ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลจีน และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสายสำคัญหลายแห่ง

โครงข่ายรถไฟ

ระบบขนส่งทางรถไฟในพม่ายังล้าหลังอยู่มาก เส้นทางรถไฟทั่วประเทศมีความยาวทั้งสิ้น 4,900 กิโลเมตร เชื่อมต่อเมืองและศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญๆ ในปีงบประมาณ 2535 มีผู้โดยสารใช้รถไฟทั้งสิ้น 58 ล้านคน และมีการขนส่งสินค้า 2.4 ล้านตัน ทางรถไฟสายสำคัญ ได้แก่ สายย่างกุ้ง-Myitkyina (ระยะทาง 1,162 กิโลเมตร) และทางสายย่างกุ้ง-Lahio (ระยะทาง 901 กิโลเมตร)

โครงข่ายสนามบิน

ท่าอากาศยาน Migaladon ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของกรุงย่างกุ้ง เป็นท่าอากาศยานนานาชาติแห่งเดียวของพม่า มีเที่ยวบินจากกรุงเทพฯ สิงคโปร์ กัลกัตตา ดาการ์ กาฏมันฑู มอสโก และปักกิ่ง จำนวน 22 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ สายการบินที่แวะลงได้แก่ สายการบิน Air France, Biman Bangladesh Airways, Royal Nepal Airways Corporation, Scandinavian Airlines และ บริษัทการบินไทย จำกัด ปัจจุบันการบินไทยมีเที่ยวบินไปย่างกุ้งทุกวัน และสายการบินบางกอกแอร์เวย์มีเที่ยวบินจากเชียงใหม่ไปเมืองมณฑลทะเลย์ สัปดาห์ละ 3 เที่ยวบิน

โครงข่ายคมนาคมขนส่งทางน้ำ

เส้นทางสัญจรทางน้ำในประเทศมีระยะทางยาวทั้งสิ้น 8,000 กิโลเมตร นับว่าเป็นวิธีสัญจรของประชาชน และการขนส่งสินค้าที่สำคัญ ท่าเรือในเมืองย่างกุ้งเป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุด และท่าเรือรองลงไปได้แก่ ท่าเรือ Akyab Bassein และ Moulimein

ย่างกุ้งเป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดที่สามารถรับเรือที่มีระวางนับตั้งแต่ 15,000 ตันขึ้นไป รัฐบาลพม่ามีแผนการที่จะสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ที่ Thilawa ซึ่งอยู่ห่างจากย่างกุ้ง 13 กิโลเมตร

ไฟฟ้า

พม่ามีโรงไฟฟ้าทั้งสิ้น 12 แห่ง แบ่งเป็นโรงงานไฟฟ้าพลังน้ำ 4 แห่ง โรงไฟฟ้าพลังหิน แก๊ส 5 แห่ง โรงงานไฟฟ้าพลังงานความร้อน 1 แห่ง และโรงงานไฟฟ้าประเภทอื่นๆ อีก 2 แห่ง มีผลิตรวม 562 เมกกะวัตต์

โทรศัพท์

ในปัจจุบันทั่วประเทศมีโทรศัพท์เพียง 122,195 สาย หรือโทรศัพท์ 1 สาย ต่อประชากร 353 คน

การใช้โทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศซึ่งต้องใช้บริการของ The Central Telegraph Office ในย่างกุ้ง ซึ่งเปิดทำการตลอดสัปดาห์ ตั้งแต่ 7.00 น. ถึง 20.00 น. ส่วนเทเล็กซ์ใช้ในโรง

แรมขนาดใหญ่ และ Central Telegraph Office เท่านั้น ปัจจุบันพม่ามีสถานีโทรทัศน์ 1 ช่อง ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาล

ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ

-ภาคเกษตรกรรม คือ เกษตรกรรม ปศุสัตว์ ประมง และป่าไม้มีบทบาทสำคัญที่สุด โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 54.8 ของ GDP. พืชที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว พืชน้ำมัน ถั่ว ฝ้าย น้ำตาล และปอ

-ภาคอุตสาหกรรม ในพม่ายังมีขนาดค่อนข้างเล็ก ทั้งในด้านของผลผลิตและการจ้างงาน กล่าวคือ มีสัดส่วนร้อยละ 9.3 ของ GDP.

-ภาคการค้าและการบริการ มีสัดส่วนร้อยละ 35.9 ของ GDP.

ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในปี 2539/40 เท่ากับ 70,586 ล้านจ๊าด (280,932 ล้านบาท) มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 6.7

รายได้ประชาชาติต่อหัว

ปี 2536 เท่ากับ 250 เหรียญสหรัฐต่อปี (6,250 บาท)

อัตราเงินเฟ้อ

เฉลี่ยร้อยละ 16.2 ในปี พ.ศ. 2539 ลดลงจากร้อยละ 22.5 ในปี พ.ศ. 2538

อัตราแลกเปลี่ยน

อัตราแลกเปลี่ยนในเดือนกันยายน พ.ศ.2540 เท่ากับ 6.2795 จ๊าด ต่อ 1 เหรียญสหรัฐ หรือ 1 จ๊าดเท่ากับ 3.98 บาท

ด้านการเมือง

ในประวัติศาสตร์การเมืองของพม่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างรวดเร็ว ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากอังกฤษได้เข้ามาปกครองพม่า โดยถือพม่าเป็นอาณานิคมแห่งหนึ่งของอังกฤษ และรวมพม่าให้เป็นมณฑลหนึ่งของอินเดียเมื่อต้นปี ค.ศ 1886 ชาวพม่าได้พยายามต่อต้านชาวอังกฤษอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็ทำให้อังกฤษยิ่งปราบปรามอย่างรุนแรงและทารุณจนในที่สุด ชาวพม่าก็ต้องยอมรับความพ่ายแพ้ในที่สุด ในช่วงปี ค.ศ.1890 - 1929 การปกครองของอังกฤษมีความราบรื่นสงบสุข โดยอังกฤษยอมให้พม่าทำตามประเพณีของพม่าได้หลายอย่าง รวมถึงการให้ภาษาพม่าเป็นภาษาราชการที่สอง

ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวพม่าได้ร่วมมือกับญี่ปุ่นเพื่อต่อต้านอังกฤษ¹⁴ เนื่องจากเห็นว่า ญี่ปุ่นเป็นชนชาติเอเชียเช่นเดียวกับพม่าและญี่ปุ่นยังให้สัญญาที่จะให้เอกราชกับพม่า นอกจากนี้ ในปี ค.ศ.1905 ญี่ปุ่นสามารถรบชนะรัสเซียได้ แต่หลังจากที่สามารถขับไล่อังกฤษได้ แต่ญี่ปุ่นกลับไม่มีที่ท่าว่าจะให้เอกราชแก่พม่า ทำให้ชาวพม่าทำการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น และได้จัดตั้ง “สันนิบาตเสรีชนต่อต้านฟาสซิสต์” (Anti - Fascist People's Freedom League หรือ AFPFL) เป็นแนวร่วมทางการเมืองระหว่างพวกชาตินิยมและพวกคอมมิวนิสต์เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น โดยมีนายพลอองซาน บิดาของนาง ออง ซาน ซูจี เป็นประธาน ทะชิน อู๋ เป็นรองประธาน และทะชิน ทันตุน ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์พม่าเป็นเลขาธิการ

หลังจากสงครามโลกสิ้นสุดลง อังกฤษก็กลับสู่พม่าอีกครั้งหนึ่งในฐานะผู้ชนะสงคราม¹⁵ ขณะที่นายพลอองซาน และอู๋ได้เจรจากับรัฐบาลอังกฤษเพื่อตกลงเรื่องเอกราช และเรื่องชนชาติกลุ่มต่างๆ ในพม่า โดยจะมีการรวมตัวเป็นสหภาพ และหลังจากนั้นอีก 10 ปี จะมีการเจรจากันอีกครั้งหนึ่งว่าจะอยู่ร่วมกันหรือไม่ ตามสนธิสัญญาปางหลง (Panglong Conference) เมื่อนายพลอองซานกำลังเตรียมการเพื่อให้พม่าได้รับเอกราชนั้น นายพลอองซานและคณะรัฐมนตรีเกือบทั้งหมดก็ถูกลอบสังหาร ต่อมา วันที่ 4 มกราคม ค.ศ.1948 พม่าก็เป็นเอกราชโดยสมบูรณ์ โดยมีอู๋เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศ

ในช่วง ค.ศ.1956 ถึง ค.ศ.1962 นับว่าประชาชนของพม่ามีเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่ มีการชุมนุมทางการเมือง รวมถึงหนังสือพิมพ์ก็มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาทำงานได้อย่างมีอิสระ เกิดกลุ่มพรรคการเมืองขึ้นมากมาย รวมทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ด้วย แต่ถึงแม้ว่าในช่วงนี้ประชาธิปไตยในพม่ากำลังเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาการเมืองภายในกลายเป็นปัญหาสำคัญของพม่า มีการก่อการร้ายทั่วเมืองอยู่ไม่ขาด¹⁶

ในปี ค.ศ.1962 นายพลเนวิน ได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลอู๋ สาเหตุของการรัฐประหารครั้งนั้น คือ ไม่เห็นด้วยกับอู๋ที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นสหพันธรัฐอย่างแท้จริง (Pure Federalism) และนโยบายที่ให้พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งรัฐ ซึ่งถูกมองว่าเป็นอันตรายต่อ

¹⁴ โดยมีอู๋ อองซานเป็นบุคคลสำคัญในกลุ่มที่ร่วมมือกับญี่ปุ่น

¹⁵ ญี่ปุ่นได้ยอมแพ้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากถูกฝ่ายพันธมิตรทิ้งระเบิด 2 ลูก ที่เมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ

¹⁶ ถึงแม้ว่าอู๋ได้พยายามใช้นโยบายส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยจัดสังคายนาพระไตรปิฎกระดับโลกขึ้นในปี ค.ศ.1954-1956 และประกาศฉลองพระพุทธศาสนา 25 ศตวรรษ อีกทั้งประกาศนโยบายของประเทศเป็นพุทธสังคมนิยม แต่ก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

ความมั่นคงของพม่าอย่างยิ่ง และได้จัดตั้งให้มีสภาปฏิวัติ (Revolutionary Council) ขึ้น โดยมี นายพลเนวินเป็นประธาน และกลายเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดทั้งในทางนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ของประเทศในที่สุด และสภาปฏิวัติได้ประกาศ "นโยบายสังคมนิยมตามแบบพม่า" (The Burmese Way to Socialism) ขึ้น โดยมีเป้าหมายคือ การสร้างเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม เนื่องจากช่วงนั้น อดีตสหภาพโซเวียตได้พัฒนาประเทศตามแนวสังคมนิยม มีการพัฒนาประเทศไปมาก จากที่เคยล้าหลังกว่าประเทศอื่นๆ ในยุโรป กลายเป็นประเทศมหาอำนาจปรมาณู และสามารถส่ง ดาวเทียมสปุตนิก (Sputnik) และมนุษย์อวกาศได้เป็นชาติแรกในโลก เป็นสิ่งที่รัฐบาลพม่าถือเอา เป็นแบบอย่าง

ในปี ค.ศ 1988 เนื่องจากเศรษฐกิจพม่าขาดความมั่นคงและไร้เสถียรภาพ ประกอบกับการปราบปรามประชาชนที่ต่อต้านรัฐบาลอย่างหนัก ทำให้ประชาชนไม่พอใจ ต่อต้านรัฐบาลพม่า เรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ทำให้นายพลเนวินตัดสินใจลาออก และดร.หม่องหม่อง ก็ได้รับแต่งตั้งเป็น ประธานาธิบดีและประธานพรรคโครงการสังคมนิยมแทน โดยได้ประกาศยกเลิก กฎอัยการศึก และให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้มีประชาธิปไตย แต่ถึงกระนั้น ประชาชนก็ยังคงเรียกร้องให้รัฐบาลชุดใหม่นี้ลาออก ทำให้เกิดความไม่สงบภายในพม่า และในที่สุด คณะทหารก็ทำการ รัฐประหารยึดอำนาจ รัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ 18 กันยายน ค.ศ.1988 โดยนายพลชอ หม่อง ในฐานะสภาฟื้นฟูกฎและระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council หรือ SLORC) และได้ยุบองค์การทางการเมืองทั้งหมด และทำการปราบปรามนักศึกษาและประชาชนที่ต่อต้านรัฐบาลอย่างหนัก และปกครองแบบเผด็จการรวมทั้งอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง แม้ว่าจะมีผู้ กระจายอำนาจในการปกครองระดับรัฐ (State) หรือ ภาค (Division) ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ภาค (Division) คือ รัฐฉาน รัฐกะเหรี่ยง รัฐคะฉิ่น รัฐชิน รัฐคะยา รัฐอารกัน รัฐมอญ ภาคย่างกุ้ง ภาค อิรวดี ภาคพะโค (หงสาวดี) ภาคมณฑลเยลลี่ ภาคมะกุกย ภาคตะนาวศรี และภาคสะไก แต่ด้วยแรง กดดันจากนานาชาติและประชาชนชาวพม่าเอง ทำให้รัฐบาลต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิก รัฐสภาขึ้นในปี ค.ศ.1989 ผลการเลือกตั้งครั้งนั้น พรรคสันนิบาติแห่งชาติ ซึ่งเป็นฝ่ายค้านได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น แต่รัฐบาลทหารพม่ากลับไม่ยอมคืนอำนาจให้ และได้ประกาศให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ เพื่อถ่วงเวลาการถ่ายโอนอำนาจออกไปโดยไม่มีกำหนด ทั้งยังกักบริเวณนาง อองซานซูจี เลขาธิการพรรคสันนิบาติแห่งชาติ จนเป็นเหตุให้มีการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาล พม่าตลอดมา แต่รัฐบาลยังคงรักษาอำนาจไว้ได้ โดยการใช้อำนาจเด็ดขาดในการปราบปราม¹⁷

¹⁷ วิจัย ไถสุวรรณจินดา, พม่าชุมชนท้องถิ่นใหม่ของการลงทุน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติ, 2537) หน้า 3.

ปี ค.ศ.1997 พม่าได้ประกาศยุบสภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ หรือ SLORC ที่คล้ายกับว่าพม่าได้เปลี่ยนแปลงการเมืองภายในและก้าวสู่ยุคใหม่ แต่จริงๆแล้วพม่าก็ยังยึดนโยบายเดิมอยู่นั่นเอง

ด้านสังคม

สังคมพม่าเป็นสังคมที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติต่างๆซึ่งเป็นปัญหาของรัฐบาลพม่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกของเชื้อชาติต่างๆ คือ ในอดีตนั้นช่วงที่พม่าเป็นอาณานิคมของอังกฤษ อังกฤษใช้นโยบาย "แบ่งแยกและปกครอง" (Divide and Rule) มาใช้เพื่อแยกชนกลุ่มน้อยต่างๆออกจากพม่า นั่นคือ อังกฤษได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วน ตามลักษณะความแตกต่างทางชนชาติ ส่วนแรกคือ "พม่าแท้" (Proper Burma) มีอาณาเขตบริเวณตอนกลางของประเทศให้เป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย อยู่ภายใต้การปกครองของข้าหลวงใหญ่อังกฤษที่โคลี ใช้การปกครองแบบรัฐสภา อีกส่วนหนึ่งคือพวก "ชาวเขา" และพวก "ชนกลุ่มน้อย" ที่อยู่บริเวณชายแดน (Frontier Area) ปกครองโดยแบ่งตามเชื้อชาติของประชากร ได้แก่ รัฐฉาน รัฐกะฉิ่น รัฐชิน รัฐอาระกัน โดยขึ้นตรงกับกระทรวงอาณานิคมของอังกฤษที่ลอนดอน ซึ่งทำให้เกิดความแตกแยกของชนพม่าและชนกลุ่มน้อยไม่มีความผูกพันกัน และเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจกัน คือ¹⁸

ประการแรก สมัยอังกฤษปกครองพม่า ชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม เช่น ชาวกะฉิ่น ชิน และกะเหรี่ยง ได้รับการพัฒนาจากอังกฤษ ทำให้มีความรู้ความสามารถและมีโอกาสเข้าทำงานในตำแหน่งต่างๆ อีกทั้งยังได้รับการเกณฑ์เข้าเป็นทหาร และเป็นตำรวจจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะรัฐบาลอังกฤษไม่ไว้วางใจชาวพม่า และเมื่อเกิดจลาจลและการก่อกบฏของชาวพม่าก็มักจะใช้ทหารและตำรวจชนกลุ่มน้อยทำการปราบปราม การปฏิบัติเช่นนี้ของอังกฤษได้สร้างความเกลียดชังและไม่ไว้วางใจให้กับชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยต่างๆ เรื่อยมา

ประการที่สอง ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวพม่าภายใต้การนำของนายพลอู อองซาน และพรรคพวกอีก 30 คน ได้ร่วมมือกับญี่ปุ่นทำการต่อต้านอังกฤษและพันธมิตรต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวกะเหรี่ยงและชาวกะฉิ่นได้เดินทางไปฝึกพลร่มในกองทหารอังกฤษ ได้ช่วยพันธมิตรในการขับไล่ญี่ปุ่น การช่วยเหลือของพวกชาวกะเหรี่ยงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้อังกฤษกลับมาปกครองพม่าได้สำเร็จ

¹⁸ ชัชฉัย บวรพัฒน์, ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2540) หน้า 14.

ประการที่สาม สภาพทางภูมิศาสตร์เป็นการแบ่งแยกชนกลุ่มน้อย และคนพม่าโดยปริยาย โดยชนกลุ่มน้อยจะอยู่ในพื้นที่ห่างไกลชายแดนในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออก พื้นที่เหล่านี้ขาดเส้นทางคมนาคม การไปมาหาสู่กันทำได้ลำบาก จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการติดต่อสัมพันธ์ การผสมผสานของวัฒนธรรม และการสร้างความเข้าใจกัน

ประการที่สี่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ของพม่า ชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่มมีถิ่นกำเนิดและวัฒนธรรมที่ต่างกัน อีกทั้งเงื่อนไขของการมีความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรพม่ากับนครรัฐของชนกลุ่มน้อยก็ได้เอื้อต่อการอยู่รวมกันภายใต้การปกครองร่วมกันในฐานะประเทศ นับตั้งแต่อาณาจักรมอญจนถึงปัจจุบัน

ประการที่ห้า ความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติในรัฐของชนกลุ่มน้อย ทำให้รัฐบาลพม่าพยายามที่แผ่อำนาจครอบคลุมพื้นที่เหล่านั้น เพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้ กลายเป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งที่สำคัญอีกประการหนึ่งระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย

ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ถึงแม้ว่าเคยร่วมรบกับคนพม่าระหว่างสงครามโลก แต่โดยจิตสำนึกแล้วต้องการความเป็นอิสระ และต้องการปกครองตัวเองมากกว่า นอกจากนี้แล้วในสมัยที่พม่าเป็นอาณานิคมของอังกฤษ อังกฤษได้ให้อำนาจกับคนพม่าดำเนินการให้คนพม่า โดยพรรคสันนิบาตประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (AFPFL) เป็นผู้ปกครองชนกลุ่มน้อย ทำให้รู้สึกถูกหักหลัง และปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยดังเป็นอาณานิคมของตน ทำให้ชนกลุ่มน้อยกลายเป็นศัตรูของรัฐบาลโดยปริยาย

พม่า ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ต่างๆ มากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง คือ 135 เผ่าพันธุ์ ชาวพม่าแท้จะอาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ เช่น แม่น้ำอิระวดี แม่น้ำสะโตง เป็นต้น ส่วนชนกลุ่มน้อยจะอาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบสูงหรือเทือกเขาสูงบริเวณชายแดน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง คะฉิ่น ชิน ว้า เป็นต้น จากที่พม่ามีชนกลุ่มน้อยหลายเชื้อชาติ ทำให้มักปะทะกับรัฐบาลพม่าบ่อยครั้ง ซึ่งรัฐบาลพม่าต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการซื้ออาวุธเพื่อปราบปรามชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ แทนที่จะเอาเงินเหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาประเทศ การสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยกับทหารของรัฐบาลพม่า บ่อยครั้งที่ลุกลามกลายเป็นปัญหาการเมืองระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศไทย บ่อยครั้งที่การปะทะกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับทหารพม่า ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้จะหนีเข้าตามบริเวณชายแดน เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้รัฐบาลพม่าหวาดระแวงประเทศไทยว่าจะให้การช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น

ด้านเศรษฐกิจ

พื้นฐานโครงสร้างของเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่า นั้น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่พม่าอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ เศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเองก็เปลี่ยนเป็นเศรษฐกิจใหม่ มีการเพาะปลูกเพื่อการส่งออก ซึ่งสามารถแบ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่าออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้¹⁹

1. พื้นฐานโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่า ช่วง ค.ศ. 1948-1962

เป็นช่วงที่พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว นโยบายของพม่าจึงเน้นการพัฒนาทางอุตสาหกรรม การเป็นอิสระ ไม่ต้องพึ่งพาชาติอื่น การโอนทรัพย์สินและกิจการบางอย่างที่มีความสำคัญให้แก่รัฐ และรัฐบาลพม่าก็ได้สร้างความรู้สึกราชาตินิยมเพื่อเป็นพลังผลักดันการดำเนินนโยบายนี้ให้บรรลุผลด้วย ต่อมารัฐบาลพม่าก็ได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับ 2 ปี โดยมีเป้าหมายอยู่ 3 ประการ คือ

1. การเลิกระบบการถือครองที่ดินขนาดใหญ่ โดยพวกเจ้าของที่ดิน (Landlord) และเอาที่ดินเหล่านั้นจัดสรรให้แก่ชาวนา
2. ให้เอาที่ดินเหล่านั้นทำให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดผลผลิต และรายได้ที่ทำให้ประชาชนทั่วไปมีชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น
3. การทำให้พม่าผลิตข้าวได้มากพอ และสามารถส่งเป็นสินค้าออกได้มากอย่างที่พม่าเคยเป็นเคยเป็นมาในอดีต

ขณะเดียวกันพม่าก็พยายามเพิ่มระดับการพัฒนาทางอุตสาหกรรมของประเทศด้วย ทั้งนี้เพื่อที่เศรษฐกิจของประเทศจะได้ไม่ต้องขึ้นอยู่กับ การส่งข้าวเป็นสินค้าออกแต่อย่างเดียว และเพื่อลดการพึ่งพาจากต่างประเทศด้วย

แต่แผนการพัฒนานี้ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากเกิดภาวะสงครามกลางเมืองพม่าในเวลาต่อมา ทำให้นักลงทุนขาดความมั่นใจ และต้องหยุดกิจการในหลายสาขา ทำให้รัฐบาลนายก

¹⁹ พันธุ์สุรีย์ ลดาวัลย์, การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองในพม่า, สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ตุลาคม 2541) หน้า 15.

รัฐมนตรีต้องใช้นโยบายไม่ยอมรับการใช้กำลังของพวกคอมมิวนิสต์ แต่จะเจรจากับกลุ่มผู้ก่อการร้ายอื่นๆ ต่อมาก็เริ่มมีการฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่ง

รัฐบาลอนุได้ประกาศใช้นโยบายรัฐสวัสดิการ มีการเน้นการปฏิรูปที่ดิน โดยการโอนที่ดินผืนใหญ่ให้เป็นของรัฐ รวมทั้งกิจการอื่นๆ ด้วย โดยรัฐบาลจะนำที่ดินดังกล่าวมาจัดสรรให้แก่ชาวนาครอบครัวละประมาณ 20 เอเคอร์ (ประมาณ 20 ไร่) แต่กระนั้นเมื่อปี ค.ศ.1961 ชาวนาร้อยละ 44 ยังคงเป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน

เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ.1950 รัฐบาลพม่า ได้กู้เงินจากรัฐบาลอังกฤษ จำนวน 6 ล้านปอนด์ และได้ลงนามในสัญญาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และพม่าได้รับความช่วยเหลือทางเทคนิคจากสหรัฐอเมริกา เป็นมูลค่าถึง 10 ล้านเหรียญสหรัฐ รัฐบาลพม่าจึงได้มอบหมายให้บริษัทอเมริกันจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 8 ปีขึ้นไป²⁰ แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม 8 ปีของรัฐบาลอนุก็ต้องประสบปัญหาหลายด้าน เช่น งบประมาณ การบริหารราชการ การประสานงานของหน่วยงานต่างๆ แต่ผลผลิตของประชาชนของพม่าก็สามารถเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 5 ต่อปี พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตทางการเกษตรก็เพิ่มขึ้น การสาธารณสุขก็ได้รับการดูแลและโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ได้รับการปรับปรุงหรือสร้างใหม่ กิจการอุตสาหกรรมใหม่ๆ ได้รับการพัฒนาขึ้น การบริการทางสังคมก็ดีขึ้นมาก แต่ในอีกด้านหนึ่ง ประชาชนก็ยังมีความไม่พอใจต่อรัฐบาลพม่า การไม่บริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ การเล่นพรรคเล่นพวก ความไม่มีวินัยและความรับผิดชอบของบรรดาข้าราชการและผู้บริหาร ยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้พม่าไม่บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ เท่าที่ควร

2. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของพม่า ช่วง ค.ศ.1962 - 1988

ในวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ.1962 นายพล เนวิน ได้นำกำลังเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลอนุ²¹ และได้เปลี่ยนแปลงการปกครองขนาดใหญ่ เช่น ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ.1947 ประกาศยุบสภา และได้จัดตั้งสภาปฏิวัติอันประกอบด้วยนายทหารคนสำคัญ 17 คน โดยมีนายพลเนวิน เป็นประธานสภา และวันที่ 30 เมษายน ของปีนั้นเอง สภาปฏิวัติได้ประกาศ "นโยบายสังคมนิยมตาม

²⁰ คือ แผน เค.ที.เอ (K.T.A) ตามชื่อของบริษัท Knappen Tippetts Att Engineering Co.,LTD. ที่ได้จัดทำขึ้น

²¹ เหตุผลที่สำคัญคือ ไม่เห็นด้วยกับความคิดที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญพม่าให้เป็นสหพันธรัฐอย่างแท้จริง (Pure Federalism) และนโยบายที่จะประกาศให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งรัฐ

แบบพม่า" ขึ้น โดยมีเป้าหมายคือ การสร้างเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม²² หรือเศรษฐกิจที่มีการวางแผน และมีการพัฒนาในการผลิตทั้งมวลอย่างเป็นสัดส่วน โดยที่มุ่งกำจัดการที่มนุษย์เอาเปรียบซึ่งกันและกันด้วยการสร้างสังคมใหม่ให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้น และเป็นสังคมที่มีศีลธรรมที่ดีกว่า เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายสังคมนิยมตามแบบของพม่า โดยเฉพาะการมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ตกอยู่ในมือของคนต่างชาติ และคนพม่าที่มีเชื้อสายอินเดียและจีน สภาพปฏิวัติได้ดำเนินการโอนกิจการต่างๆมาเป็นของรัฐ โดยเริ่มต้นการโอนกิจการต่างๆมาเป็นของรัฐเมื่อ ค.ศ.1962 โดยรวมแล้วมีรัฐวิสาหกิจกว่า 15,000 บริษัทที่ถูกยึดเป็นของรัฐบาลระหว่างปี ค.ศ.1963 - 1972 ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1967 รัฐบาลประกาศยกเลิกเงินจ๊าด ธนบัตรราคา 50 และ 100 จ๊าด เป็นผลก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ธุรกิจเอกชน และส่งผลกระทบต่อชาวอินเดียและปากีสถาน ซึ่งเป็นนักธุรกิจต่างชาติที่มีจำนวนมากที่สุด

ในส่วนของการโอนกิจการธนาคาร รัฐบาลทหารได้ยึดธนาคารของต่างชาติ รวมถึง 22 แห่ง และได้เปลี่ยนชื่อจากธนาคารเหล่านั้นเป็น "ธนาคารของประชาชน" ภายใต้การบริหารของคณะนายทหาร นอกจากกิจการธนาคารแล้ว ยังมีโรงพยาบาลของหมอสอนศาสนา โรงภาพยนตร์ โรงเลื่อย โรงพิมพ์ โรงงานทอผ้า อาหารเคมีภัณฑ์ เครื่องเหล็ก วิศวกรรม เครื่องปั้นดินเผา ยางพารา เครื่องหนัง และการผลิตนม เป็นต้น ในปี ค.ศ. 1963 รัฐบาลทหารได้ออกกฎหมายที่ดินฉบับใหม่ ให้อำนาจรัฐเข้าไปจัดการเรื่องที่ดิน และลดอำนาจของเจ้าของหรือผู้ให้เช่าที่ดินตามลงลำดับ มาตรการที่ใช้ต่อมาคือ การให้เลิกเช่าที่ดิน เจ้าของที่ดินไม่ได้ทำประโยชน์ทางการเกษตรของตน ก็จะถูกยึดที่ดินเป็นของรัฐ ชาวนาที่ทำงานเองก็จะได้ครอบครองที่ดินที่ตนทำนา โดยมีข้อจำกัดว่า ชาวนาคนหนึ่งมีสิทธิครอบครองที่ดินไม่เกิน 14 ไร่ หลังจากที่ได้ยึดกิจการต่างๆมาเป็นของรัฐแล้ว รัฐบาลกลับมาเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการสร้างอุตสาหกรรมหนักเป็นนโยบายหลัก และอุตสาหกรรมเช่นว่านี้ ต้องเป็นอุตสาหกรรมของชนชั้นกรรมาชีพตามแนวทางสังคมนิยม ในช่วงปี 1962 - 1971 การลงทุนของรัฐบาลขยายตัวยิ่งขึ้น แต่อัตราความเติบโตไม่ทันกับภาครัฐบาล ผลผลิตของทุกภาคในช่วงสิบปีตกไปกว่าครึ่งหนึ่งของแผนที่วางไว้ สาเหตุหลักคือ การวางแผนพัฒนาที่ผิดพลาด คือ แทนที่พม่าซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรมจะมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตรก่อน กลับหันมาเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักๆ ผลกระทบจากการที่พม่าดำเนิน

²² คำว่า "เศรษฐกิจแบบสังคมนิยมตามแบบพม่า" หมายถึง การมีส่วนร่วมของทุกคนในงานซึ่งเป็นเจ้าของร่วมกันของคนทั่วไป และเป็นการวางแผนที่มุ่งต่อความเพียงพอ และความพึงพอใจของคน เศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมุ่งหมายต่อการสร้างสังคมใหม่ให้แก่ทุกคน ให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีขวัญกำลังใจขึ้น ดำรงชีวิตอยู่อย่างสันติสุขและมีความมั่งคั่ง

นโยบายผิดพลาดอีกประการหนึ่งคือ การผลิตข้าวของพม่า ถึงแม้ว่าพม่าจะผลิตข้าวได้เพิ่มมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันประชากรของพม่าก็เพิ่มขึ้นเป็นอัตราร้อยละ 2.2 ต่อมาการผลิตข้าวของพม่าในช่วง 10 ปีหลัง ผลผลิตข้าวของพม่ามีปริมาณลดลง และเป็นสาเหตุของการจараจล เมื่อปี ค.ศ.1976 ทำให้การส่งออกได้น้อย เพราะการที่รัฐบาลเข้าไปยุ่งเกี่ยวและควบคุมการซื้อขาย รวมทั้งการส่งออกนอกประเทศ ทำให้การกระจายส่งข้าวไม่ดีพอ ร้านค้าของประชาชนบางร้านมีข้าวขายมาก แต่บางร้านแทบไม่มีเลย นอกจากนั้นคุณภาพของข้าวยังไม่ดีพอ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเกิดการลักลอบขายข้าวขึ้นในตลาดมืดแข่งกับร้านค้าของประชาชน โดยเมื่อชาวนานำข้าวไปขายให้กับตลาดมืด ทำให้รัฐบาลไม่สามารถซื้อข้าวจากชาวนาได้ จึงทำให้รัฐบาลไม่สามารถส่งออกข้าวได้มาก และขาดแคลนเงินตราจากต่างประเทศ

จากความล้มเหลวดังกล่าว ทำให้นายพลเนวินหันมาทบทวนเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของตนด้วยการวางแผนระยะยาว เพื่อกอบกู้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศเสียใหม่ โดยการประชุมใหญ่ของพรรคโครงการสังคมนิยมของพม่าระหว่างวันที่ 29 มิถุนายน - 11 กรกฎาคม 1971 ในที่ประชุมได้พิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และได้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญถาวรเมื่อวันที่ 3 มกราคม 1974 และได้พิจารณานโยบายเศรษฐกิจโดยใช้ชื่อว่า "นโยบายเศรษฐกิจระยะยาวและระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า" (Long-Term Economic Politics of the Burma Socialist Programme Party) โดยได้แจกแจงถึงปัญหาทางเศรษฐกิจที่พม่าต้องประสบในอดีต โดยมีข้อเรียกร้องให้ยกเลิกการพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วตามแบบของไวกียอต และหันมาให้ความสำคัญกับสินค้าทางการเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภค และการทำเหมืองแร่ตามลำดับ การวางแผนหลักการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นระยะยาว 20 ปี (Twenty - Year Plan) โดยแบ่งช่วงของการพัฒนาเศรษฐกิจออกเป็น 5 ช่วงๆละ 4 ปี เริ่มตั้งแต่ช่วงแผนที่ 1 ปี ค.ศ.1971 - 1974 และจะสิ้นสุดในช่วงที่ 5 ปี ค.ศ.1988 - 1991 ซึ่งตามแผนนี้ได้มีการปรับปรุงหลักการบางอย่างเพื่อให้อุดมการณ์สังคมนิยมตามแบบของพม่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น โดยตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่า เมื่อสิ้นสุดปี ค.ศ.1991 แล้วพม่าจะพัฒนาอุตสาหกรรมแบบสังคมนิยม (A socialist industrilized state)²³ และรัฐบาลพม่าได้หันมายอมรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ จากสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และเยอรมัน ตะวันตก นอกจากนี้ยังยอมรับความช่วยเหลือจากสาธารณรัฐประชาชนจีน และเชโกสโลวะเกีย

²³ Bunge Fredica M.[ed.]Burma : A country Study. Washington D.C : Foreign Area Studies, The American University,1983.p.63 อ้างใน พันธุ์สุรีย์ ลดาวัลย์, การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองในพม่า, หน้า 48.

อีกด้วย ความเปลี่ยนแปลงจากการที่พม่านำเอานโยบายดังกล่าวมาใช้ ในช่วงทศวรรษแรก เศรษฐกิจของพม่าทั่วไปจะดีขึ้น โดยเฉพาะช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 2 และ 3 รัฐบาลสามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตได้เกือบเท่ากับเป้าหมายที่วางไว้ แต่แท้จริงแล้วความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น มาจากเงินช่วยเหลือของต่างประเทศ ดังนั้น ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 4 (ค.ศ. 1982 - 1985) ราคาพืชผลทางการเกษตรโดยเฉพาะข้าวในตลาดโลกตกต่ำลงอย่างมาก แม้จะมีการส่งออกเพิ่มขึ้น แต่รายได้จากการส่งออกลดลง ขาดดุลการค้ามากขึ้น ปริมาณเงินตราระหว่างประเทศลดลงอย่างมาก ขณะเดียวกันเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศก็ลดลงตั้งแต่ปี ค.ศ.1981 เป็นต้นมา

ในปี ค.ศ. 1988 เศรษฐกิจพม่าประสบภาวะวิกฤตยิ่งขึ้น ปัญหาทางเศรษฐกิจมีผลโยงไปถึงปัญหาการเมืองทำให้นักศึกษาและประชาชนออกมาเดินขบวนก่อการจลาจลด้วยการเรียกร้องประชาธิปไตย และหันมาต่อต้านรัฐบาลนำไปสู่การสูญเสียชีวิตผู้คนนับพันจากการปราบปรามของรัฐบาลพม่า

3. การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของพม่า ช่วง ค.ศ 1988 - ปัจจุบัน

ในช่วงปี ค.ศ.1988 เศรษฐกิจของพม่าอยู่ในสภาพที่ไร้เสถียรภาพ ผลิตภัณฑ์มวลรวมแห่งชาติตกต่ำลงอย่างมาก คือ ในปี 1987 - 1988 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศมีอัตราขยายตัวเพียงร้อยละ 2.2 ข้าวซึ่งเป็นสินค้าส่งออกได้มากที่สุดในโลกกลับลดลง ยิ่งไปกว่านั้นผลผลิตทางการเกษตรก็ลดลงอย่างมาก ทำให้พม่ามีปัญหาทางด้านการคลังอย่างมาก เป็นผลให้รัฐบาลพม่าได้ร้องขอต่อสหประชาชาติ ขอให้พม่าเป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดประเทศหนึ่งในโลก (Least Developed Country - LDC) เพื่อขอความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ รัฐบาลพม่าเองก็ได้มีความพยายามในการปรับนโยบายด้านเศรษฐกิจและการคลัง รวมทั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้า แต่ก็ส่งผลให้พม่าเกิดภาวะเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 300 - 500 ทำให้รัฐบาลพม่าต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศมากขึ้น ประเทศที่ให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่พม่ามากที่สุดคือ ญี่ปุ่น รองลงไปคือสหพันธรัฐเยอรมัน และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ

วันที่ 18 กันยายน ค.ศ.1988 นายพลชอหม่อง ภายได้ชื่อ "สภาฟื้นฟูกฎและระเบียบแห่งรัฐ" (State Law and Order Restoration Council หรือ SLORC) ได้เข้ายึดอำนาจรัฐบาล ได้ยุบองค์การทางการเมืองเดิมทั้งหมด จัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยมีนายพลชอหม่องเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีการปราบปรามนักศึกษาและประชาชนอย่างหนัก ทำให้ต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ระงับ

การช่วยแก้พม่าทุกประเภท ในช่วงนี้รัฐบาลพม่าได้พยายามชักชวนให้บริษัทเอกชนต่างชาติเข้ามาลงทุนอย่างเสรี โดยให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่กลับมาใช้แนวทางสังคมนิยมแบบเดิมอีก และในปี ค.ศ. 1989 รัฐบาลสโลว์ได้ประกาศยกเลิกระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม และออกกฎระเบียบทางเศรษฐกิจของประเทศใหม่

จากปัญหาทางการเมืองภายในของพม่า²⁴ เป็นผลให้ประเทศตะวันตกประกาศคว่ำบาตรกับพม่า แต่ขณะเดียวกัน สมาคมอาเซียนก็ดำเนินความสัมพันธ์กับพม่าภายใต้นโยบายที่ชื่อว่า "นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์" (Constructive Engagement) โดยเชื่อว่า การลงทุนและการให้ความช่วยเหลือพม่าจะทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และในท้ายที่สุดจะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมของพม่าต่อไป แต่ทางพม่ากลับคิดว่านโยบายนี้ต้องการแค่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากพม่าเท่านั้น

แต่ภายใต้กรอบของนโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ของประเทศสมาชิกอาเซียน และการมีความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ พม่าได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น เงินคงคลังสำรองต่างประเทศของพม่าเพิ่มมากขึ้น การลงทุนในภาคธุรกิจในช่วงต้นทศวรรษ 1990 สูงถึงมากกว่า 2 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยเฉพาะการลงทุนขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และการให้สัมปทานด้านพลังงาน ซึ่งนำรายได้เข้าประเทศเกือบ 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ แต่ถึงกระนั้น รัฐบาลพม่าก็ยังไม่สามารถวางระเบียบการเงินและการคลังของประเทศให้เป็นระบบที่สมดุลได้ เนื่องจากพม่าต้องใช้งบประมาณกับด้านต่างๆ มาก โดยเฉพาะทางด้านทหารเป็นจำนวนถึงร้อยละ 35 นอกจากนี้ผลผลิตทางการเกษตรก็ต่ำกว่าเป้าหมายมาก และประการสำคัญคือ นักลงทุนยังไม่มี ความมั่นใจในการลงทุนเท่าใดนัก เพราะนโยบายการค้าเสรีของรัฐบาลพม่ายังไม่มีความชัดเจนเท่าใดนัก แต่การเปิดประเทศของพม่าส่งผลต่อการรับเทคโนโลยีใหม่ๆ และต่อการท่องเที่ยว ทำให้ระดับการครองชีพของคนพม่า โดยเฉพาะคนในเมืองดีขึ้น รัฐบาลทหารของพม่าในปัจจุบันมีงบประมาณใช้ในกิจการต่างๆ อย่างไม่ขาดแคลน

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจของพม่าในภาพรวมนับว่ามีการพัฒนาไปมาก เนื่องจากการปฏิรูปเศรษฐกิจโดยหันมาใช้ระบบเศรษฐกิจแบบการตลาด (Market-oriented economy) แทนระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Socialist economy) มีการชักชวนให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนภายใต้กฎหมายการลงทุนต่างชาติ ผลจากการปฏิรูปดังกล่าว ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP.) ในปี ค.ศ. 1991/92 ถึงปี 1995/96 อยู่ที่ร้อยละ 6.4 หากคิดเฉพาะในปี ค.ศ. 1995/96 ปีเดียวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 9.8 ในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวพม่า แต่ในขณะที่

²⁴ ปัญหาการเมืองภายในนี้คือ การปราบปรามประชาชนและนักศึกษาที่ต่อต้านรัฐบาลพม่าอย่างรุนแรง

เศรษฐกิจของประเทศกำลังเติบโตขึ้น แต่ปัญหาเงินเฟ้อของพม่ายังอยู่ในสภาวะที่สูงอยู่ เป็นผลจากระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ในขณะที่รายได้ของประชาชนยังคงที่เท่าเดิม และอีกประการที่สำคัญของปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่า คือ ปัญหาประสิทธิภาพในการจัดการและการบริหารงานยังปรับตัวไม่ทัน และไม่สามารถตอบสนองภาคธุรกิจที่ต้องการประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการทำงานได้